Aktuellt från Strömstad akademi Nr 2017-01
News from Strömstad Academy No. 2017-01
31 januari 2017

Anders Gustavsson: Redaktörens ruta *Editor's corner*

Landskapsutvecklare Ronny Svensson, nybliven ledamot i Strömstad akademi, kommenterar en nyligen framlagd statlig utredning med 75 förslag för att stärka landsbygdens framtid i Sverige.

Didaktiker Åsa Morberg diskuterar också framtidsfrågor i anslutning till ett planerat samarbete med Skolforum vid Älvsjömässan 2017. Utgångspunkten är antologin Barnbarnens århundrade som utgavs av Strömstad akademi 2016.

Psykolog Gunnar Windahl reflekterar över förhållandet mellan populism och demokrati med utgångspunkt i det amerikanska presidentvalet 2016 där Donald Trump mot förmodan blev vald. Inom populism ställs den breda allmänheten eller folket mot den korrupta eliten och byråkratin. Här finns ett tydligt hot mot demokratin.

Psykiater Lennart Wetterberg presenterar en undersökning som visar på ljusets helande betydelse för människors mentala hälsa i samband med vinterdepressioner.

Barnläkare Gudmund Bergqvist ger en aktuell lägesrapport om arbetet med att skapa ett folkbildningsinstitut på Koster inom projektet Hållbart Koster. Bergqvist leder också arbetet med antologin Hälsa och miljö. Ett första möte med författarna hålls i Göteborg den 17 februari.

Akademiledamöter uppmanas att senast den 1 mars 2017 sända in förslag till den planerade antologin om värdekartan. Skicka förslagen till kyrkohistoriker och didaktiker Carl Olivestam med adressen: carl.olivestam@stromstadakademi.se.

Strömstad akademis nye styrelseordförande ortoped Peter Fritzell håller sitt första styrelsemöte i Göteborg den 18 februari. Vid ett Filosofiskt Knytmöte i Falun den 1 februari inleder han en diskussion om ”Expert – vem är det – vad är det?” Dessa frågor är oerhört viktiga att ta upp inom en vetenskaplig krets som vår akademi utgör. Är tilltron till experter en fara i vårt samhälle? När kan och skall vi som forskare ställa upp som experter? Kan vi någonsin bli experter?

En överenskommelse om samarbetsformer mellan Strömstad akademi och Strömstads kommun är i slutfasen och diskuterades vid ett möte i Strömstad den 30 januari. Denna dag hölls även en diskussion på Strömstads museum om kommande föreläsningar som skall hållas av akademins ledamöter. De ledamöter som är villiga att hålla en föreläsning inom sitt forskningsfält uppmanas att ta kontakt med mig snarast under adressen anders.gustavsson@ikos.uio.no.

En viktig dag att hålla i minnet är lördagen den 18 mars. Då anordnar Strömstad akademi ett seminarium på Tekniska museet i Stockholm med temat ”Hur skriver vi vetenskap – så alla förstår?” Seminariet leds av chefredaktör Johan Hakelius och textredigerare Arne Höök. Ta vara på denna unika möjlighet att få experthjälp med att skriva

en vetenskaplig text som har möjlighet att nå ut till en bred allmänhet. Anmälningar skall sändas till akademins sekreterare Marie-Louise Wadenberg med adress: mlwadenberg@telia.com.

Januari månads vetenskapliga krönika i Strömstads tidning är skriven av fysiker och didaktiker Aadu Ott. Han visar på vad man kan lära av historien när man blickar in i framtiden med dess satsningar på utbildning och arbetstillfällen. Medlemmar i akademin uppmanas att skicka in nya krönikeartiklar till rektor Lars Broman. Sådana artiklar publiceras en lördag i månaden under det första halvåret 2017.

Själv deltog jag den 26-27 januari i en mycket givande kulturhistorisk konferens vid Högskolan i Bø i Telemark, Norge kring temat ”Tid inom kulturforskningen”. Titeln på mitt inlägg var ”Tid och ritualer i ett förändringsperspektiv”.

Jag vill inskärpa en tidigare uppmaning till alla ledamöter att kontrollera uppgifterna om er på hemsidan. Försök också värva nya medlemmar till akademin, inte minst kvinnor. Skicka in förslag till rektor Lars Broman.

Jag önskar nya bidrag till februarinumret av Nyhetsbrevet med deadline den 25 februari 2017 under adressen anders.gustavsson@ikos.uio.no. Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Skriv på svenska eller engelska. Svenska bidrag skall ha ett abstract på engelska.

Sänd också bidrag till Akademins skriftserie Acta Academiae Stromstadiensis, AAS. En ny redaktionskommitté tillträdde den 1 januari 2017 och består av Gudmund Bergqvist sammankallande, Jens Allwood, Gunnar Kullenberg, Ann-Louise Petersen och undertecknad redaktör. Vi skall ha det första mötet den 17 februari i Göteborg. Sänd bidrag till AAS under adressen: gudmundberggvist@hotmail.com.

Akademins kassör Sven Moosberg lämnar en levande beskrivning av Strömstad stadshus historia från 1917 och fram till invigningen den 27 januari 2017. Strömstad akademi har fått tillgång till ett fräscht och nyrenoverat arbetsrum som blir av stort värde för framtiden.

Ekonomiprofessor Rune Wigblad är djupt engagerad i att argumentera för magnettåg som går dubbelt så snabbt som höghastighetståg och håller tiden mycket exakt. Det är en hård kamp som han utkämpar för att påverka Trafikverket och ansvarig minister i regeringen.

Landscape Developer Ronny Svensson, newly appointed member of Stromstad academy, comments on a recent government study, with 75 proposals to strengthen the future of rural areas in Sweden.

Didactics Åsa Morberg also discuss future issues in connection to a planned collaboration with the National School Forum in 2017. The starting point is the anthology Grandchildren´s Century published by Stromstad academy in 2016.

Psychologist Gunnar Windahl reflects on the relationship between populism and democracy on the basis of the American presi-dent election in 2016 where Donald Trump unlikely got elected. Within populism is the general public or the people placed against the corrupt élite and bureaucracy. Here is a clear threat to democracy.

Psychiatrist Lennart Wetterberg presents a survey showing the light healing importance to people's mental health associated with winter depressions.

Pediatrician Gudmund Bergqvist provides a current progress report on the plans of creating an adult education institute in Koster within the project Sustainable Koster. Bergqvist also leads the work of publishing of the anthology Health and Environment. A first meeting with the authors will be held in Gothenburg on 17 February.
Strömstad academy's new Chairman orthopedic surgeon Peter Frit-zell leads his first board meeting in Gothenburg on 18 February. At a Philosophical Meeting in Falun on 1 February, he initiates a discussion on "Expert - who is it - what is it?" These questions are extremely important to take up within a scientific society that our academy is. Is the belief in experts a danger in our society? When can and should we as researchers accept to be asked as experts? Can we ever become experts?

An agreement on cooperation between Strömstad academy and Strömstad Municipality is in the final phase and was discussed at a meeting in Strömstad on 30 January. This day was also held a discussion on Strömstad´s Museum regarding lectures to

be held by different academy members. The members who are willing to give a lecture in their fields of research are encouraged to contact me as soon as possible with the address: anders.gustavsson@ikos.uio.no.

An important date to keep in mind is Saturday, 18 March. Then Strömstad academy organizes a seminar at the Technical Museum in Stockholm, with the theme "How would we write science - so everyone understands?" The seminar is led by editor in chief Johan Hakelius and text editor Arne Höök. Take advantage of this unique opportunity to get expert help in writing a scientific text that has the ability to reach out to a broad public. Notifications shall be sent to the Academy Secretary Marie-Louise Wadenberg to address: mlwadenberg@telia.com.

January's scientific chronicle in Strömstad´s journal was written by physicists and didactics Aadu Ott. He demonstrates what can be learned from history when you look into the future with its investments in education and job opportunities. Members are asked to send in new chronicles to Rector Lars Broman. Such articles are published one Saturday a month during the first half of 2017.

Members of the Academy are invited that by 1 March, 2017 to send proposals to the anthology on the value map. The address to the convenor, church historian and didactics Carl Olivestam is: carl.olivestam@stromstadakademi.se.

I myself participated on 26-27 January in a very rewarding cultural history conference at the University of Bø in Telemark, Norway around the theme "Cultural research on time". The title of my lecture was "Time and rituals in a perspective of change".

I want to urge a previous call for all members to verify information on your websites. Also try to recruit new members to the academy, not least women. Send suggestions to Rector Lars Broman.

I wish new contributions to the February issue of the Newsletter sent to my address with deadline 25 February 2017: anders.gustavsson@ikos.uio.no. Please, write in Swedish or English. Send short articles, opinion articles and/or reviews of new scientific literature. Swedish contributions shall have an abstract in English.

Please, send also contributions to the Academy's publication series Acta Academiae Stromstadiensis, AAS. A new editorial committee began on 1 January 2017. It consists of Gudmund Bergqvist convenor, Jens Allwood, Gunnar Kullenberg, Ann-Louise Petersen and signed editor. We will have the first meeting on 17 February 2017 in Gothenburg. Send contributions to the AAS during the address: gudmundbergqvist@hotmail.com.

The Academy's treasurer Sven Moosberg leaves a vivid description of Strömstad City Hall's history from 1917 until the inauguration on January 27, 2017. Strömstad Academy has got access to a fresh and newly renovated office that will be of great value for the future.

Economics Professor Rune Wigblad is heavily involved in arguing for maglev trains that go twice as fast as high-speed trains and keep time very accurately. It is a hard struggle for Wigblad to influence the Swedish Transport Administrationand the responsible government minister.

Bästa hälsningar, *Best regards*, Anders Gustavsson

Peter Fritzell: Från er ordförande *From your Chair*

Hur skriver vi vetenskap - så alla förstår?

Seminarium på Tekniska museet i Stockholm 18 mars med Johan Hakelius, chefredaktör Fokus, och textredigerare Arne Höök

Kollegor - vi har inom akademin startat en aktiv verksamhet för att nå ut till allmänheten med vår verksamhet/våra upptäckter och tankar. Sedan fyra månader publicerar olika ledamöter krönikor i Strömstads tidning kring sitt område. Vi kommer med samma syfte att under 2017 starta för allmänheten öppna föreläsningar varje månad i Strömstads Museum.

I arbetet med att ”översätta” vårt akademiska språk till olika målgrupper har vi sedan ett halvår hjälp av en erfaren tidningsredigerare, Arne Höök. Arne har bidragit med viktig insikt kring både vilket språk som fungerar bäst när vi adresserar allmänheten, och inte minst i hur strukturen/upplägget bör komponeras för att fånga intresset.

På vårt möte den 18/3 deltar också Johan Hakelius och krönikör på Expressen och tidigare Aftonbladet och ansvarig utgivare på veckotidskriften Fokus.

Vi har diskuterat strukturen på mötet, och dessa finns i senaste månadsbrevet. Här kommer som utlovat lite mer detaljerad information.

Vi tror att detta kan bli mycket intressant och lärorikt för oss alla, och hoppas att så många som möjligt kan ta sig till Stockholm och Tekniska museet denna vårlördag i mars!

För att vi ska kunna planera både lunch (självkostnadspris) och lokal, anmäl ditt deltagande till akademins sekreterare, Marie-Louise Wadenberg; mlwadenberg@telia.com

Hjärtligt välkomna till Stockholm lördagen den 18/3! Styrelsen/Peter Fritzell

Tekniska museet Stockholm - Seminarium 18/3 klockan 1145-1600
Museivägen 7, Norra Djurgården. Buss 69 till Museiparken

Hålltider

1145. Lunch i restaurangen i Kaknästornet. God mat och magnifik utsikt utlovas
1300. Mötet börjar på Tekniska Museet – 15 minuters promenad från tornet
1430. Man hämtar en kopp kaffe/te och en bulle och återvänder till sin stol
1600. Mötet avslutas

Program – ansvariga Arne Höök och Johan Hakelius

Del 1:

- Vad är journalistik – syfte, makt och teori
- Vad är en nyhet? Och vad är en krönika?
- Hur fungerar journalistik i praktisk vardag?
- Hur har media/journalistiken förändrats med den nya tekniken?
- Hur förhåller sig journalistiken till forskningen?
- Vad är ”Faktaresistens”? Johan Hakelius
- Den ekologiska julgranen - hur förhåller sig vi och journalisterna till ”Mediala paradigm”?

• Kort enskild övning, kaffehämtning

Del 2:

- Diskussion kring övningen
- Det fulaste av allt – att vinkla, och varför.
- Den stora frågan – varför har vi det här i tidningen?
- Välj dina läsare – och din kanal
- ”Nya medier” – du har sju sekunder på dig
- Do and don´t – konkreta exempel på rätt och fel om man vill bli läst till punkt.
- Våga tyck!

Lars Broman: Från er rektor *From your Vice Chancellor*

Senaste nytt *Latest News*

Överenskommelse diskuterades 30/1

Måndagen den 30 januari träffades kommunfullmäktiges ordförande Peter Heie, kommunstyrelsens vice ordförande Margareta Fredriksson, samt från akademin Peter Fritzell, Lars Broman, Anders Gustavsson, Sven Moosberg och Gudmund Bergqvist i *Hamnkapten Hellberg* i stadshuset och diskuterade fram vad vi tänker oss är den slutliga texten till en första formell överenskommelse mellan Strömstads kommun och Strömstad akademi. Dokumentet ska först tas av kommunstyrelsen och sedan 2 mars av kommunfullmäktige (om allt går vägen, förstås). Det innehåller vad kommunen förväntar sig av akademin och vad kommunen lovar göra för akademin. Förhoppningsvis har överenskommelsen tagits av KS före nästa nyhetsbrev så vi kan lägga in det då.

Stadshuset invigdes 27/1 med nytt arbetsrum för akademin

Se separat artikel av Sven Moosberg längre ner i nyhetsbrevet. Akademin har fått ett nytt hem i stadshuset som heter *Hos Kilqvist* - se Svens artikel. Jag räknar med att tillbringa flera veckor där under våren med planering av ISREE 2017 - och gläds åt att kunna lyfta blicken från datorn då och då och betrakta havet och Kosteröarna genom fönstret!

Hos Kilqvist är också till för andra akademiledamöter, som skulle vilja tillbringa en eller annan vecka där för eget tänkande och skrivande. Det kommer också att bli möjlighet att hyra ett rum i Strömstadsbyggens gästlägenhet som ligger en minuts promenad från stadshuset. Du som är intresserad kan höra av dig till Peter peterfritzell@gmail.com.

AAS-32
Cecilia R*astad, Lennart Wetterberg and* C*athrinMartin, Patients´ Experience of Winter Depressio*n a*nd Ligh*t *Roo*m *Treatment, was published 25 January*

Anders Ekelund was appointed Associate Professor in Orthopedics 20 January

AAS-31 *T Kandpal and L Broman, Activities in Renewable Energy for School Children, was published 10 January.*

Helena von Bergen was appointed Research Assistant in Landscape Architecture 6 January.

January Column in Strömstads Tidning

Aadu Ott's Look Back To Make the Future Easier To Predict *was published on 21 January.*

Following columns are planned to be published monthly on the following Saturdays in 2017: 18 February, 18 March, 22 April, 20 May, and 17 June.

The columns will consist of actual popular science articles, essays, debate material, etc. During our Board meeting on 12 November, I was as a start appointed Editor for the Columns. Fellows who would like to write a short Column (approx. 2500 letters incl. spaces) are invited to send the suggested title to lars.broman@stromstadakademi.se.The January Column is included below.

NAMN & NÄRA

Bild: JULIA JAKOBSSON

LJUSNANDE FRAMTID. Även akademin skulle kunna bidra till utvecklandet av det kunskapssamhälle, som är i vardande, skriver Audu Ott, professor i utbildningsvetenskap vid Strömstad akademi.

Titta bakåt så blir framtiden lättare att spå

STRÖMSTAD AKADEMI

Visst är det spännande då ett nytt år börjar!

Kanske fyllt av förhoppningar och förväntningar? Blir det som man hoppas – eller kanske rent av bättre?

Man vill gärna kunna se in i framtiden. Men hur? Ett beprövat recept är att lära av historien, för att kunna se framåt. Strömstad akademi publicerade sin första antologi redan år 2010 med titeln Vision & verklighet. Vilka var visionerna och hur beskrevs verkligheten?

För åtta år sedan sände akademin ut en av sina ledamöter, Torbjörn Ott, för att intervjua Kjell A. Mattson, tidigare landshövding och riksdagsman. Han togs emot i det Mattsonska hemmet med kaffe och kakor.

Mattson berättade om hur näringslivets tyngdpunkt på fiske, jordbruk och stenindustri så småningom gled över mot industriell verksamhet, handel och turism. Han berättade livfullt om oförutsedda svårigheter. Ett exempel på tidig industrietablering var en pennfabrik. Dess öde visade hur teknikens utveckling kunde slå sönder en verksamhet. Pennfabriken tillverkade exklusiva reservoarpennor. Direkt efter kriget kom emellertid den billiga kulspetspennan och konkurrerade ut den dyra reservoarpennan. Fabriken övertogs då av Original Odhner. Företaget växte till en början, men man missade övergången från handvevade räkneapparater till elektroniska. I stället övertog Facit fabriken.

"Hur tror du att det gick?" frågade Mattson. Jo, mycket riktigt missade Facit teknikspråget till datorn. Verksamheten lades ner och anläggningen såldes till Electrolux. "Hur gick det då?" Electrolux fick också problem. Tillverkningen blev moderniserad och automatiserad, med så dyr datautrustning, att fabriken i Strömstad blev för liten för att kunna vara lönsam. År 1991 avvecklade Electrolux sin verksamhet här.

Kommer inte Strömstads skolor, med den fina gymnasieskolan i spetsen, att få allt större betydelse för Strömstads ungdomar?

Kan vi påverka utvecklingen? Är inte utbildning en nyckelfråga? Gäller det inte att lära av historien för att kunna förutse liknande tekniska innovationssprång? Blir inte kunskap och kreativitet allt viktigare insatsvaror för framtida företag?

Ovanstående exempel belyser industrisamhällets inneboende dynamik. Kommer inte Strömstads skolor, med den fina gymnasieskolan i spetsen, att få allt större betydelse för Strömstads ungdomar?

Strömstad akademi har verkat här i åtta år sen intervjun med Kjell A. Mattson gjordes. Även akademin skulle kunna bidra till utvecklandet av det kunskapssamhälle, som är i vardande. Våra c:a 100 professorer, med två Nobelpristagare i spetsen, skulle kunna bistå, då kompetens för att anta det 21a århundradets utmaningar utvecklas.

Nästa månadskrönika är skriven av Mariana Back, forskningsassistent vid Strömstad akademi, och handlar om vetenskapscentras roll för utveckling och utbildning.

AADU OTT

Författare

Aadu Ott

Händer i vår *Upcoming Events*

Styrelsen för Strömstad akademi sammanträder den 18/2 i Göteborg. Ledamöter som har något ärende ni vill att styrelsen tar upp kan kontakta akademins ordförande Peter Fritzell, peter.fritzell@gmail.com.

Arne Höök föreläser lördagen den 18/3 på EM för oss i akademin om hur journalister tänker och agerar för att nå fram till sina läsare. Plats Tekniska museet, Stockholm. Värd Mariana Back. Se Peters spalt här ovan.

Akademisk högtid 19-22/6 2017. *Academic Festival 19-22 June 2017*.

Nytt för i år: Registrering och betalning till plusgiro 1115-5 fr o m februari och billigare ju tidigare du betalar. Deltagande – ledamöter och deras gäster - i högtiden med 2 luncher, 3 fika, buffé, Kosterresa, fritt tillträde till både akademins och ISREE 2017:s sessioner kostar per person 950:- vid betalning i februari och mars, 1200:- i april och maj, samt 1400:- i juni. Samma inklusive galamiddag respektive 1500:-, 1750:- och 1950:-. Heldagsresan till Oslo kostar därutöver i februari och mars 1200:-, i april och maj 1400:-, samt i juni 1650:-.

Registrera dig som ”guest” under fliken *Register* på www.isree.se. Registrera din gäst på samma sätt. Vill du hålla en presentation under högtiden så skriv under fliken *Abstract* din titel – samt om du vill, en sammanfattning på högst 500 ord – OBS deadline 1 juni! Missa inte att betala senast i mars för att få lägsta pris.

Notera att akademin har möjlighet att i begränsad omfattning stödja några ledamöters deltagande i akademiska högtiden. Högst 10 ledamöter kan få högst 1000:- i reseersättning efter ansökan till ordföranden, peterfritzell@gmail.com.

Preliminärt program

Måndag 19/6 i stadshuset
1000-1200 Styrelsemöte – intresserade ledamöter kan närvara.
1330-1530 Akademins framtid – information och diskussion.
1530-1630 Fruktpaus. Visning av akademins rum i stadshuset.
1630-1800 Årsmöte i Strömstad akademi ideell förening.
1900-2200 Kommunens och akademins buffé för ledamöter med gäster och deltagare i ISREE 2017. Kommunstyrelsens ordförande Peter Dafteryd välkomnar.

Tisdag 20/6 i Strömstad gymnasium
buss från Norra hamnen till gymnasiet
1000-1100 Gemensamt med ISREE 2017: Invigning av symposiet och föredrag av Internationella solenergisamfundet ISES ordförande David Renné.
1100-1200 Akademin har egen session med presentationer av ledamöter
1200-1330 Lunch
1330-1430 Akademins egen session med presentationer
Buss till Norra hamnen
1500-2230 Utflykt till Koster. Kaffe och fralla ombord. Guidad tur i södra Kosterskärgården då vi passerar Ursholmen och hoppas få se sälar. Besök på *Naturum* och tur i grupper med Kosters elektriska bussar med besök på de första anläggningarna i byggandet av ett *Hållbart fossilfritt Koster*.
1900-2130 Galamiddag i Kostergården gemensam med deltagare i ISREE 2017. Separat återfärd för dem som ej deltar i middagen.
2145-2230 Återfärd till Norra hamnen

Onsdag 21/6 i Strömstad gymnasium. Allmänheten är välkommen.
buss från Norra hamnen till gymnasiet
0900-1020 Presentationer
1020-1040 Fruktstund

1040-1200 Parallella seminarier om pågående akademiprojekt
1200-1330 Lunch
1400-1500 Parallella seminarier om pågående akademiprojekt
1500-1520 Fruktstund
1520-1640 Installationsföreläsning och högtidlig installation av nya ledamöter
buss till centrum
1800-1930 Traditionellt bubbel på stadshusets balkong

Torsdag 22/6 Heldagsresa till Oslo
0800 Avfärd med buss från Norra hamnen. Kaffe och fralla under resan
1030 Stortinget. Ola Elvestuen berättar om Oslos projekt med elbilar
1130 Lunch
1300 Eftermiddag med kulturaktiviteter såsom promenad på Operans tak, besök på Munchmuseet och Vikingamuseet, lättare måltid på Museumsön.
1730 Avfart mot Strömstad
1930 Ankomst till Strömstad

Program highlights: Monday 19/6 seminars for Academy Fellows in the City Hall followed by a reception for Fellows plus delegates to ISREE 2017 in the City Hall, hosted by Strömstad municipality. Tuesday 20/6 Program in Strömstad Senior High School followed by a boat trip to Koster and Gala Dinner at Kostergården together with ISREE 2017 delegates. Wednesday 21/6 paper sessions in the High School with presentations by Fellows to which the general public is invited, installation of new Fellows, and traditional champagne at the City Hall balcony. Thursday 22/6 tour to Oslo together with ISREE 2017 delegates.

12th International Symposium on Renewable Energy Education 19-22 June -17
The symposium is hosted by Strömstad Academy together with Strömstad municipality and University West. See below excerpt from International Solar Energy Society Newsletter January 2017:

12th International Symposium on Renewable Energy Education "Education and Training for Sustainability"
Renewable energy scientists and educators are invited to participate and give presentations in this international event in the Swedish seaside town Strömstad from 19-21 June 2017. The event is organised by ISES Institution Member, the Strömstad Academy. Registrations and Abstract submission began 01 January 2017 and is done directly on the event webpage www.isree.se, where continually updated information also is available. Invited speakers include ISES President David Renné, ISES past-Presidents Anne Grete Hestnes and Monica Oliphant.
For lowest registration cost, which starts at €200 (approx. $220), register and pay before 01 April. If you need a personal invitation letter, please send a message to ISREE 2017 Chair Lars Broman, isree@stromstad.se. View the event brochure here.

OBS! Ledamöter i Strömstad akademi får €25 rabatt på kostnaden för delegat.

Åsa Morberg:
Medverkan vid Skolforum, Älvsjömässan, vecka 44, 2017

Nyligen fick jag ett brev från Skolforums ansvarige om att vårt förslag tagits med i diskussionen om nästa års aktiviteter. Det gick så till att jag skickade artikeln om boken som publicerats i Strömstads lokaltidning. Den lockade tydligen bra.

Jag har medverkat på Älvsjömässan många år. Det första vi ska göra när beslutet är fattat är att tala med förlaget om försäljning av boken vid mässan, kanske till ett specialpris också. Det är brukligt med mässpriser. Nu kanske inte det norska förlaget kan ha en egen monter med försäljning, men det borde finnas samarbetsmöjligheter med andra svenska förlag. På Skolforum finns de flesta stora förlag med. Vi kan avvakta beslutet om medverkan, innan vi kontaktar förlaget.

Sedan till vår aktivitet vid Skolforum. Jag räknar med att vi har ett seminarium kring boken Barnbarnens Århundrade. Jag föreslår att vi tar ett seminarium på 1,5 timme. Det brukar vara lagom. Deltagare orkar inte längre, tror jag.

Deltagare på Skolforum är elever, föräldrar, lärare i alla skolformer, skolledare, politiker, fackliga organisationer och myndigheter. Skolverket brukar ha egen monter. Observera att det är representanter för olika ämnesdiscipliner. De senaste åren har det varit en övervikt för Stockholm/Uppsala-deltagare, men det kan naturligtvis vara deltagare från hela Sverige. Lärare erbjuds ofta mässan och aktiviteterna där som kompetensutveckling. Mässan ligger måndag, tisdag och onsdag i vecka 44. Man tilldelas en seminarietid. Ibland går det att önska tid. Jag föreslår måndag eller tisdag. Kanske vi ska förorda måndag för då kan medverkande ha en trevlig helg i Stockholm?

Jag har följande tankar om syftet med seminariet. Deltagarna ska få inspiration till att arbeta med framtidsfrågor och ska naturligtvis inspireras till att införskaffa boken, som då säljs till mässpriser. Frågor: Varför är framtidsfrågor viktiga? Hur kan man arbeta med undervisning om framtidsfrågor? Hur kan man inspirera till elevers lärande? Hur kan boken användas i undervisning? m.fl.

Mitt förslag till struktur är följande:

1. Introduktion till Projekt Barnbarnens Århundrade.
2. Några exempel på kapitel från boken som inspiration till en diskussion.
   Kanske tre presentationer?
3. Ett kvalificerat samtal om framtidsperspektiv i skolan.
4. Avslutande ord.

När vi får veta om vi slutligen kommer med måste vi planera för deltagandet i seminariet. Roligt om presentatörerna har lite olika bidrag. Det måste vara en moderator som kan skolan och som kan få lite fart i samtalet. Vi kanske kan ta många seminariedeltagare? Eller också ska vi sätta ett maxantal? Det får vi fundera vidare på.

Vi får väl hålla tummarna då att vi når ända fram!

Lennart Wetterberg: Ljusets helande kraft

Ljusets helande kraft vid depression beskrivs i en artikel i *Psychiatry Journal* 2017 med titeln *Patients´ experience of winter depression and light room treatment* av Lennart Wetterberg i Strömstad Akademi, tillsammans med Cecilia Rastad vid Centrum för Klinisk Forskning Dalarna, som ligger i Falun och Cathrin Martin vid Uppsala universitet. Artikeln finns också som open access, AAS-32.

Bakgrund och historik

Intresset för ljusforskning i Sverige går långt tillbaka i tiden. I Stockholm föreläste t ex René Descartes (född 31 mars 1596 i La Haye en Touraine, död 11 februari 1650 i Stockholm), för drottning Christina (född 8 december 1626 på slottet Tre Kronor, död 19 april 1689 i Rom) på Stockholms slott om ljusets inverkan på tallkottkörteln och hjärnan, ett område som fortfarande intresserar forskarna bl a för att förstå ljusets helande inverkan på årstidsbunden depression.

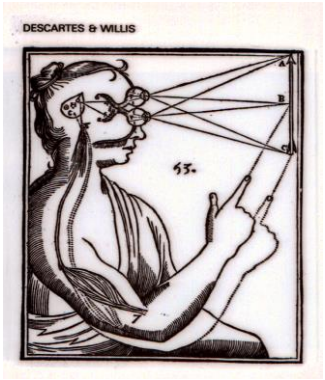

Modell över ljusets effekt på tallkottkörteln (1650).

René Descartes

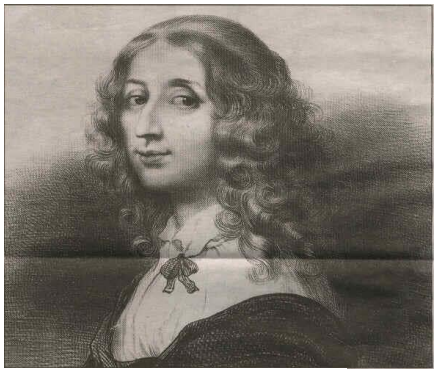

Drottning Christina

Solljusets variation över året i på 60° N.

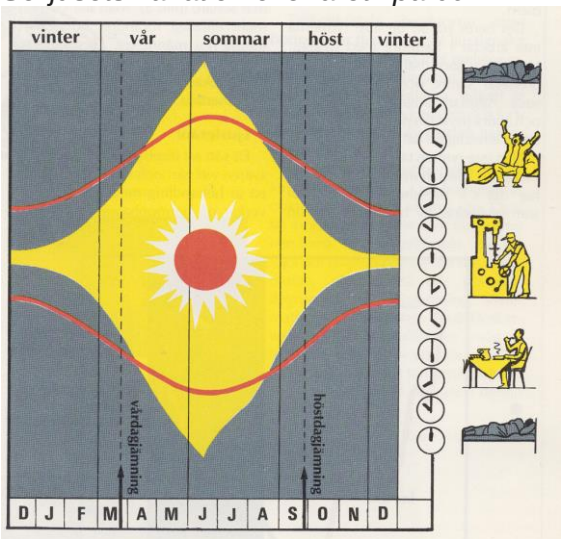

Solens uppgång och nedgång, på Stockholms breddgrad, 59 19' 0'' N som de orangefärgade kurvorna visar. Kortaste dagen på året är 6 timmar, längsta är 18,5 timmar. Mängden dagsljus (det gula fältet) varierar ännu kraftigare. Ljusmängden i juni är tjugo gånger större än under mörkertiden. Vid höstdagjämning förändras ljusförhållandena snabbt vilket kan påverka dygnsrytmen så att känsliga personer har svårt att ställa om rytmerna och kan drabbas av årstidsdepression av vintertyp.

Resumé på svenska av en reviderad artikel från Psychiatry Journal, 2017 och AAS-32.

Ljusets helande kraft vid depression beskrivs i en ny studie[1] med titeln “Patients´ experience of winter depression and light room treatment.” Aderton patienter, tio kvinnor och åtta män

med årstidsbunden depression som diagnostiskt tillhör den bipolära sjukdomsgruppen ingick i studien. Vinterdepression kännetecknas av nedstämdhet, försämrad sömn, uttalad energilöshet, minskad förmågan att tänka och planera och social isolering som inte bara drabbar patienten utan även patientens omgivning. Föraningar som är individuella för varje enskild patient kan komma på hastigt. Depressionen varar obehandlad hela vintern, minskar under våren och försvinner under sommaren och har således ett årstidsbundet förlopp.

Vid behandlingen användes ett ljusrum. Patienterna intervjuades före och efter ljusbehandlingen om sina upplevelser av sjukdomen och erfarenheter av behandlingen. Intervjuerna skrevs ut och evaluerades med innehållsanalys. Metoden, efter det engelska ”content analysis,” bygger på empirisk vetenskap och används när man vill dra slutsatser av olika typer av kontakter, till exempel innehållet i intervjuer.

Av studien framgick att

1) Ljusrumsbehandlingen ger en radikal och snabb förbättring, med minskning av de viktigaste symtomen, och utan obehagliga biverkningar.
2) Resultaten visar att patienterna ansåg att ljusrumsbehandling är en omistlig tillgång för att minska besvären av vinterdepression.
3) Patienterna var bekymrade för risken att inte kunna få behandling vid eventuella framtida återfall i vinterdepression eftersom många ljusrum har lagts ned efter att en statlig utredning bedömt att det inte fanns tillräckligt vetenskapligt underlagt, ”evidens” för att avgöra om ljusbehandling är en effektiv behandling eller ej
(*se http://www.sbu.se*).

Patienter med snabba växlingar kan ha äkta maniska, milda maniska eller depressiva episoder som bara varar för en dag. Om det förekommer fyra episoder inom en månad, kallas det ”ultra-rapid cycling”. När flera humöväxlingar sker under en dag, flera dagar under en och samma vecka, kallas de ”ultra-ultra-rapid”, eller ”ultradian cycling”. I likhet med denna terminologi föreslår vi termen ”annual cyclers” för den undergrupp som har en rytm på cirka 12 månader. Dessa undergrupper med typiskt mycket korta eller med långa perioder i de bipolära svängningar studeras bäst i en design där patienterna är sina egna kontroller. Den aktuella studien ger en bra grund för ett sådant rationellt studieupplägg.

Lennart Wetterberg är professor i psykiatri vid Strömstad Akademi sedan 17/12-08.

Gudmund Bergqvist: Kosters Folkbildnings Institut

Strömstad Akademi har drivit ett projekt kring skapande av ett folkbildningsinstitut som en del av hållbart Kosterprojektet. I samband med Vetenskapsdagarna sommaren 2016 hölls ett föredrag kring detta. Under hösten 2016 fördes diskussioner med olika personer och grupper om projektet. Vid styrelsesammanträde med Strömstad Akademi den 12 november godkändes ett preliminärt stadgeförslag.

Sedan dess har det hållits flera möten med representanter från Strömstads Kommun, Kosterhavets Nationalpark och Kosternämnden och en del praktiska problem har diskuterats som t.ex. samarbete med olika föreningar i Strömstad, Strömstads gymnasium med flera, liksom fördjupade diskussioner med Naturum kring möjliga gemensamma aktiviteter.

Man anser nu att det är klart för ett konstituerande sammanträde förhoppningsvis den 18 februari 2017 med tillsättande av en interimsstyrelse. Efter detta sker registrering av föreningen. En plan är någon sorts aktivitet under våren och definitivt ett deltagande under den så kallade Västerhavsveckan den 8-13 Augusti 2017.

Ronny Svensson:
Är 75 förslag ett lyft för svensk landsbygd?

Delar av texten har funnits i två krönikor i Dalademokraten den 10 och 11 januari 2017

En statlig utredning presenterade i början av året 75 förslag som enligt utredarna kan rädda landsbygden om de genomförs! Framtiden får utvisa om det finns sanning i påståendet men att Riksdagens partier är eniga bakom förslaget kan möjligen betyda en vändpunkt i landsbygdspolitiken. Behovet av stora förändringar av den de fakto icke-politiken för dagens landsbygd måste bejakas om storstäderna inte skall dränera landet utanför deras närområden på befolkning och företag. Till det positiva hör också förslagen om att kraftigt påskynda utbyggnaden av högkvalitativt bredband samt utflyttning av 10.000 statliga jobb från Stockholmsregionen.

När jag fick första nyheten om de 75 förslagen fick jag en obehaglig känsla av att mängder av förslag kanske döljer det faktum att man inte i utredningsarbetet tagit itu med de verkliga arkilleshälarna när det gäller Sverige utanför storstäderna. Då tänker jag på sakområden som:

- väg- och järnvägssystemet
- affärsbankernas allt mindre intresse för investeringar på landsbygden
- den stora Inlandsregionens utanförskap i den nationella tillväxtpolitiken
- storstädernas tolkningsföreträde och ohämmade expansion
- rikspolitikens allt mindre förmåga att styra det regionala Sverige

Efter en noggrann genomläsning av huvudbetänkandets 300 textsidor känner jag dock att utrednings-gruppen under S-politikern Johan Persson från Kalmar län gjort ett ambitiöst arbete för att fånga landsbygdens behov sett i ett helhetsperspektiv. Visserligen har de 75 förslagen funnits med i kommunernas, Hela Sverige ska levas och flera ideella rörelsers prioriteringslistor i många år men här är det första gången som Riksdagens partiföreträdare i enighetens tecken försöker skapa en helhet. En god ambition med andra ord.

Till det som är särskilt viktigt förutom bredband och 10.000 byråkratjobb ut från Stockholm märks förslagen om att skapa statliga lån för att öka bostadsbyggandet, större resurser åt bl.a. Almi och Vinnova för att ge småföretagen större utvecklingsmöjligheter, ett särskilt stöd till 23 inlands-kommuner från Pajala i norr till Vansbro i söder, sänkta studielåneskulder för de som bor och arbetar i de 23 kommunerna, ett mer rättvist regionalt reseavdrag för arbetsresor, större stöd till kommersiell service och ökad närvaro av statliga servicemyndigheter på landsbygden som Arbetsförmedlingen och Polismyndigheten.

Flera av dessa välkomna förslag behövs i närtid och måste samordnas mellan flera statliga myndigheter, departement samt kommuner och regioner/landsting för att de också skall bli verklighet. Även om flera av förslagen från kommittén handlar om nya utredningar, kompletterande lagar och ökade statliga investeringar och driftsmedel vet vi av erfarenhet hur svårt det är att ändra på den statsapparat som blivit allt svårare att överblicka och styra för regering och Riksdag. Hur skall man exempelvis kunna få polisens närvaro i hela landet när verksamheten nästan håller på att säcka ihop?

Under de senaste 25-30 åren då landsbygden haft en tuff period på många områden – dock inte alla – har det kommit fram mängder av bra förslag för att vända utvecklingen. Hela Sverige ska leva, LRF, flera Länsstyrelser och kommunerna har lanserat det ena efter det andra konstruktiva förslaget. Samtliga regeringar under perioden har negligerat dem och mest sorgligt var nog när Alliansregeringen sa blankt nej till förslaget om minst ett statligt/kommunalt servicecenter i landets samtliga kommuner. Det var nämligen ett förslag där hela kommunsverige och alla viktiga folkrörelser var eniga om en önskvärd reform.

Frågan man ställer sig är onekligen varför politikerna i Riksdag och regering under flera decennier nästan totalt misslyckats med att stoppa upp och vända utvecklingen i drygt 200 kommuner med diverse utvecklingshinder av de totalt 290 kommunerna och trots i vissa fall bra ambitioner? De nyliberala idéerna om att marknaden har bättre förmåga att styra den ekonomiska tillväxten har fått stort genomslag i Riksdagens majoriteter i likhet med teorin om att storstäderna är landets ekonomiska motor. Då blir landsbygden i stort en ”belastning”

(eller en ”skräpyta” om man skall använda den vokabulär som den självutnämnde storstadsgurun Kjell Nordström nyligen behagat publicera) utan tilltro till att i stor utsträckning med egna resurser kunna skapa en mer gynnsam befolknings- och näringsutveckling.

De statliga och privata satsningar som påverkar huvudstrukturen för Sveriges utveckling som väg- och järnvägsnäten, flygplatser, universitet och högskolor, IT-nät och avancerad sjukvård har mer och mer inriktats mot storstädernas intressen. På dessa punkter är i stort sett Landsbygdskommittén utan skarpa förslag. Bredbandssatsningen är utmärkt men betänk att de företag och hushåll som får ett bra bredbandsnät 2025 redan har väntat i minst tio år på ett fungerande nät.

Utredningen föreslår att regeringen skall skärpa kraven på bankerna men endast utreda krav via skärpta lagar på att tillhandahålla kontanter. Den avgörande frågan är att få till stånd ett bankväsen som varje dag fungerar för landsbygdens hushåll och småföretag - och dit är det oändligt långt! De fyra storbankerna övergiver nu landsbygden i snabb takt!
De 10.000 statliga jobben till landsbygden från Stockholm tillhör de bra förslagen men vi kan förvänta oss att fack, som redan rest ragg mot förslaget, och myndigheter i storstan gör allt för att hindra eller försvåra ett förverkligande. Det visar bl.a. Arbetsförmedlingens, Skatteverkets och Försäkringskassans motstånd mot förslaget 2009 om att utgöra stommen i ett servicecentrum i varje kommun.

Jag vill ha en positiv inställning till realismen kring de 75 förslagen men avsaknaden av förslag om bl.a. upprustad Dalabana, en fullt modern Inlandsbana från Kristinehamn till Gällivare, uteblivna överföringar av vinstmedel från vattenkraften till hela Inlandet och bristen på analys av hur storstädernas till synes omättliga behov bör hanteras gör mig orolig inför landsbygdens framtid. Och den stillas knappast av den låga totala investeringsnivån i Landsbygdskommitténs förslag i en tid då ökade försvarsutgifter tycks överskugga allt!

En särskild fråga antecknar sig vid genomläsningen av vilka experter och sakkunniga som deltagit i Landsbygdskommitténs arbete. Där återfinns en hel del forskare från olika universitet med landsbygdsinriktning och med fokus på regionala förhållanden men jag har svårt att se att kommitténs förslag präglats av de fakta som forskarsamhällets självklart borde ha lyft fram.

Vi har ju snabbt växande regionala klyftor som håller på att cementeras, en koncentration av infrastrukturinvesteringar som hela tiden diskriminerar regionerna utanför storstäderna, en svår arbetslöshet i hela landet där de många bruksorterna sticker ut på ett oroande sätt, en monopoliserad byggbransch där offentliga styrinstrument inte längre fungerar, en finansiell infrastruktur som hindrar småföretagandet på landsbygden och inte minst en medial situation som sänker det demokratiska systemets styrförmåga i många landsbygdsregioner.

När jag noga studerar de 75 förslagen är det svårt att se att de kan rubba dessa huvudtendenser i det svenska samhället de kommande åren. Har forskarna inte fått något gehör eller har de bara legitimerat de valda politikernas övertygelser om att de senare äntligen fått upp landsbygdens problem och behov högt upp på agendan?
När jag samtidigt erinrar mig om vad som står – och inte står - i forskningspropositionen från hösten 2016 (Kunskap i samverkan, SOU 2016/17:50) där landsbygdens problem men också många möjligheter nästen helt lyser med sin frånvaro känns det som om forskarsamhället har lagt landsbygden åt sidan eller förlorat kampen om viktiga fokus i svensk samhällspolitisk forskning de kommande åren. Istället för att sätta alltför stor tilltro till forskningens bidrag till en positiv era för landsbygden behöver säkert medborgarna själva tillsammans med deras lokala och regionala politiska företrädare uppgradera sina egna insatser. Landsbygden kan ju aldrig utvecklas utan att de många medborgarna är med i kampen!

Gunnar Windahl:
Some Reflections Upon Populism and Democracy

Trust is a core element in the delegation to representative government. Given the inherent imbalance of information between the government and its constituents, citizens must have

faith that the representative are acting for them even when the actions cannot be constantly monitored. Trust breaks down when the delegate seemingly violates that implicit faith. The ensuing disappointment and suspicion is at the root of desired institutional design. It leads to efforts at closer monitoring and control over public officials, more drastically, to take power away from representatives and give it to the people directly. This is radical populism - the desire for unfiltered democracy.

The milder version of contemporary populism accepts the centrality of representative government, but aims to improve citizens´ capacity to monitor and control government more closely (holding more elections, increasing transparency etc,).

Polarization is, however, common to both versions of populism. Polarization is what makes populism an ideology of the people that considers society to be ultimately split into two homogenous groups - the pure many (the people in general) and the corrupt few (the elite by electoral designation or bureaucratic appointment). For populism to pass from movement (Occupy Wall Street, the Tea Party) to a form of managing state power it needs an organic polarization ideology and a leader that wants to transform popular distress and protest in a strategy for mobilizing the masses toward the conquest of the democratic government.

Populists speak thus in the name of "the people", "real people" or "the silent majority" and claim that their direct legitimation from "the people" trumps (*sic!*) all other sources of legitimate political authority, be it constitutional court, head of state, parliament, or local and state government Donald Trump's "I am your voice" is a classical populist statement. But so is the Turkish prime minister's riposte to EU assertions that a red line had been crossed by his government's clampdown on media freedom: "The people draw the red lines." So is *Daily Mail's* front-page headline denouncing three British High Court judges who ruled that Parliament must have a vote on Brexit as "Enemies of the People."

This claim to a moral monopoly of representation has two consequences that are immediately deleterious for democracy. Populists accuse all other political contenders of being illegitimate. They do not talk in terms of disagreement over policy, which in a democracy is the very point of politics -presenting citizens with options, not just competing on competence and qualifications. Instead, they make it personal: their opponents must be crooked and corrupt. Trump is extreme in this regards, but not exceptional. The unusual thing is the degree to which his followers took his assaults on Hillary Clinton's character literally. Not just the hateful chants of "Lock her up," but the fact that, according to one poll, 40 percent of his supporters in Florida agreed with the statement that Clinton was literally a demon.

The other crucial populist move is to identify as "the people" (or *Volk*) what turns out to be only some of the people. A Trump quotation from the campaign trail captures this perfectly: "The only important thing is the unification of the people," said the Donald, "because the other people don't mean anything." In his speech the morning after the EU referendum, UKIP's Nigel Farage claimed it as "a victory for the 'real people' ". Evidently the 48 per cent who wanted to stay in the EU were not quite real: they might not be part of the authentic British.

Populism is thus inimical to pluralism. Its target is pluralist, liberal democracy with those vital constitutional and social checks and balances that prevent any "tyranny of the majority" from prevailing over individual human rights, safeguards for minorities, independent courts, a strong civil society, and independent diverse media.

Litteratur

Jan-Werner Müller, **What is populism?** University of Pennsylvania Press. 2016

Nadia Urbinati, **Democracy Disfigured - Opinion, Truth, and the People.** Harvard University Press, 2014.

Timothy Garton Ash**,** *Is Europe Disintegrating?* The New York Review of Books, Vol LXIV, Number 1. 2017.

Sven Moosberg alias Byggmästaren Burman anno 1917: Strömstads Stadshus äntligen invigt!

Den 27 januari 1917 överlämnades stadshuset i form av en donation av Gustaf Adolf Cavalli-Holmgren. Då, i det ögonblicket förelåg en schism mellan donator och mottagare av gåvan. På grund av ideliga ändringar och förseningar av färdigställandet av stadshuset var egentlige inte kommunen särskilt glad över att vara tvungen att acceptera gåvan. Den var förknippad med en rad magiska symboliska tal. Alla dessa hade något med Cavalli-Holmgrens föräldrar att göra. Han, i egenskap av den ende avkomman, såg sig tvungen att i alla möjliga kombinationer markera tal och datum i skapandet av byggnaden. Detta gör denna märkliga byggnad till en av de mest iögonfallande stadshus som står att finna. Mot bakgrund av dessa speciella omständigheter beslöts att huset inte skulle invigas. Dåvarande politiska ledning fick stora besvär ty donatorn hade ställt som villkor att hyresintäkterna skulle gå till välgörande ändamål. Någon invigning blev således inte av 1917.

Den 27 januari, som för övrigt var donatorns faders födelsedag, år 2017 firades 100-årigt jubileum av byggnadens tillkomst och nuvarande kommunledning fann det lämpligt att nu på 100-årsdagen av stadshusets tillkomst, officiellt inviga detsamma. En anledning att fira minnet av husets tillkomst var även att kommunen faktiskt efter 100 år satt byggnaden i ett helt komplett färdigt skick vilket inte var fallet 1917. Byggnaden har dragits med diverse problem av arbetsmiljökaraktär vilka nu eliminerats och huset är genomgånget från källarvalvens gamla fängelseceller till pittoreska historiska återblickar i rum med minnen av svunna stadsprofiler.

Huset har fått sin korrekta karaktär och lyster från botten till toppen. Det är i sig faktiskt ett skäl till att göra en rundvandring i huset. Det finns otaliga bevis på vad de 100 åren medfört i form av historiska inslag. Under invigningsdagen pågick rundvandringar med guider, som fängslande underhöll säkerligen 500 personer. Huset var fullt av människor, som bjöds på kaffe och tårta. Under dagen, varje heltimme, spelades ett teaterstycke upp där man skisserat en scen där donatorn uttrycker sin besvikelse över att staden inte kunde tillmötesgå alla hans speciella villkor. En likaledes förgrymmad borgmästare försökte få donatorn att med hjälp av byggmästaren, övertyga donatorn att ändra på sina villkor.

Ett inslag under invigningsdagen, som väckte stor munterhet och gav åskådarna en bra bild hur detta märkliga hus kommit till. Aktörerna, tidsenligt uppklädda, som utförde spelet kom ifrån Strömstad Historieförening och fick mycket beröm. Huset idag innehåller sannolikt plats för cirka 100 medarbetare fördelade på ett otal rum med arbetsplatser. Här har även Strömstad Akademi sitt naturliga hem eftersom akademin valde sin hemvist utifrån byggnadens originella konstruktion.

Det var den och husets mystiska bakgrund, som fascinerade dem, som initierade akademins skapelse och säte i Strömstad. Idag har ”huset”, som det kallas i politikermunnar, även ett nyrenoverat rum med utsikt över Kosterhavets nationalpark. Snart sluts ett avtal, där efter 9 års samvaro i stadshuset, Strömstads akademi och kommunen reglerar sitt samarbeta att främja lärande och vetenskap. Det är således en bekräftad relation och därmed även tryggas Akademins fortsatta liv i Strömstad för framtiden. Vår arbetsplats i huset är ännu inte färdigmöblerad men vi visar i alla fall hur det ser ut idag. Vi får väl anledning att snart, även vi i Strömstad Akademi, tillfälle att inviga vårt rum och arbetsplats för forskning och samvaro.

Rektor och prorektor på plats!

Mattias Svederberg och Rune Wigblad:
Osakligt att inte utreda satsning på magnettåg”

Publicerad i Svenska Dagbladet 30/1-17

Trafikverket vägrar genomföra en seriös och opartisk utredning om magnettåg. De argument som anförs mot magnettåg vilar i stället på uttalanden som är osakliga, skriver magnettågsexpert Mattias Svederberg och professor Rune Wigblad.

Igår 14.27

Magnettåget har stora fördelar ekonomiskt och miljömässigt. Infrastrukturminister Anna Johansson vägrar dock hårdnackat att utreda det alternativet.

Att det är viktigt med snabba tåg är nog alla eniga om. Men varför är det viktigt? Ja, ett skäl är förstås att kortare restider och bättre tidhållning skulle få många att gå över från transportslag som flyg och bil till tåg, vilket gynnar miljön. Men det finns tåg och tåg. Vad Trafikverket i dagsläget satsar på är så kallade höghastighetståg. Ett vettigt alternativ till den satsningen hade dock varit så kallade magnettåg (se SvD 20/8 2016). Med sådana tåg kan man lita på att komma fram i tid och att man kommer fram snabbt.

Inför beslutet om att bygga Ostlänken, ett höghastighetståg för 320 km/h, framför Trafikverket på sin hemsida vad man ser som argument mot ett sådant alternativ under rubriken ”Varför konventionell järnväg och inte magnettåg?”. Magnettåg har svårt att ”slå igenom internationellt”, påstår man. Vidare hävdas att Kina valt ”att inte gå vidare med magnettåg”, för att i stället storsatsa på ny höghastighetsjärnväg. Sanningen är snarare den att Changchun Railway Vehicles (CRRC) nu har egenutvecklat ett magnettågssystem för höga hastigheter (500–600 km/h) och har planer på att bygga många nya tågsträckor för magnettåg, varav en mellan Beijing och Shanghai. Kina ser magnettåg som en satsning för framtiden. Satsningen på magnettåg slår nu igenom på bred front i Asien. I Japan bygger JR-Central nu en magnettågsbana på 440 km mellan Tokyo och Osaka för hastigheter på över 500 km/h eftersom det är lönsamt, vilket ska jämföras med cirka 285 km/h i topphastighet för höghastighetståget Tokaido–Shinkansen. I Japan är det i dag endast en tågmodell som på en mycket kort sträcka trafikerar med 320km/h.

I ett internationellt perspektiv är det snarare höghastighetstågsprojekt som har svårt att slå igenom. Trots detta hävdar Trafikverket att det finns beprövad erfarenhet av höghastighetståg. Vad det rör sig om är emellertid konventionell tågteknik som pressats till sin yttersta gräns. Höghastighetståget ska förutom 320 km/h, dessutom köra på konventionella banor. Ostlänken är tänkt att byggas mellan Linköping och Järna. Från Järna in till Stockholms central ska höghastighetståget sedan tränga undan annan trafik på en konventionell bana. Man kan undra var Trafikverket har hittat uppgifter om tåg som kör i 320 km/h och sedan kör ut på konventionella banor? Ett sådant system existerar inte någonstans i världen. Det handlar snarare om en helt ny standard.

Erfarenheten av höghastighetståg i världen för 320 km/h är överlag negativa. I Kina har man i retoriken visserligen talat om höghastighetståg upp mot 400 km/h. Men det ändrade man först till 350 km/h och sedan, efter testkörningar med påtagligt negativa konsekvenser, gick man ner till 300 km/h. En liknande utveckling har vi sett i Spanien och Tyskland, där man nu insett att ansträngningarna att öka hastigheten innebär att gammal teknik pressas till sin tekniska och ekonomiska gräns. Därför väljer man nu lägre hastigheter. I Frankrike körs dock fortfarande tåg i 320 km/h av prestigeskäl. De går dock enbart på höghastighetsbanor. Drömmen om hastigheter över 300 km/h och blandad trafik är inte tillfredsställande uppfylld någonstans i världen.

Är det nu Sveriges tur att hoppa på en egen variant av höghastighetståget och få samma problem på halsen som Tyskland och andra länder har haft? Till exempel var olyckan i Eschede en konsekvens av så kallade duoblock-hjul som monterats på ICE-tågen för att de skulle kunna köra såväl på konventionell räls som på höghastighetsräls i 280 km/h. Den lösningen fick ett känt och dödligt resultat, och då man senare bytte till traditionella monoblockhjul, sänktes hastigheten till 250 km/h.

Magnettåget har stora fördelar ekonomiskt och miljömässigt. Infrastrukturminister Anna Johansson vägrar dock hårdnackat att utreda det alternativet, trots att den politiska processen kring höghastighetståget i Sverige har kört fast. Johansson hänvisar till att Trafikverket har ”gjort sina antaganden”. Men som grund för sitt val av teknik har Trafikverket endast producerat ett internt PM på 5 sidor om magnettågsalternativet. Som vi visat i GP (15/11) är detta PM föråldrat och felaktigt.

I stället för att erkänna sina egna fruktlösa antaganden, hävdar Trafikverket att ”det finns idag inget system för magnettåg i stor skala som tagits i drift, vilket gör att det heller inte finns så mycket erfarenheter att hämta”. Ur ett magnettågsperspektiv är detta mycket vilseledande, eftersom två banor på 3–4 mil för magnettåg i höga hastigheter har varit i drift under de senaste tio åren. Magnettågsvagnar har körts längre sträcka än X 2000-vagnar och antalet passagerare är nästan lika stort. Och för hastigheter över 300 km/h är magnettåg det enda sakligt realistiska teknikalternativet.

Hur ser ekonomin ut då? Får vi någon nytta för pengarna? Vi kan inte redovisa alla detaljer här och en utredning behövs. Nyckeltal kan dock ge en grov fingervisning. Ett stort utslag på ett nyckeltal visar ofta att man måste granska underlaget noga. Bygget av Hallandsåsen kostade grovt räknat 1 miljard per intjänad minut för tåget. Ostlänken kommer överslagsvis att kosta 2,5 miljarder i investeringskostnad per intjänad minut under förutsättning att tåget kan köra i 320 km/h eller om tågbanan byggs för 250 km/h. Som vi visade ovan är det mer realistiskt med just 250 km/h, vilket är en rimlig bedömning som bygger på beprövad erfarenhet. Om banan byggs för 320 km/h och det senare visar sig att det inte går att köra mer än 250 km/h, får vi grovt räknat 5 miljarder per intjänad minut. Detta ska jämföras med magnettågets nyckeltal som ligger under 1 miljard per intjänad minut. Magnettåget ger alltså tidsnytta för pengarna. Men det gäller inte höghastighetståget.

Vad Trafikverket vägrat genomföra är alltså en seriös och opartisk utredning om magnettåg. De argument som anförs mot magnettåg vilar i stället på uttalanden som är osakliga. Är det så vi vill att Sverige ska hantera teknikvalet i den största infrastruktursatsningen i modern tid, ett höghastighetståg för cirka 250–350 miljarder kronor? Saken blir inte bättre av att det i vårt land enligt grundlagen (RF 1:9) är olagligt att agera osakligt och partiskt. Höghastighetståget är ett olyckligt äventyr, medan magnettåg är ett beprövat projekt våra barn kommer att vara stolta över. Visst ska vi ha snabbtåg i Sverige, riktiga snabbtåg. Men det kan vi bara få om Trafikverket tar sitt tjänstemannaansvar på allvar och börjar agera på saklig grund. Utred magnettågsalternativet och upptäck att det är sakligt grundat!